

Review of the book De psychiatrie in het Nederlandse recht, B.C.M. Raes & F.A.M. Bakker, 1999

Oei, T.I.

Published in:
Tijdschrift voor Psychiatrie

Publication date:
2000

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Oei, T. I. (2000). Review of the book De psychiatrie in het Nederlandse recht, B.C.M. Raes & F.A.M. Bakker, 1999. *Tijdschrift voor Psychiatrie*, 42(7), 518-520.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright, please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

FORENSISCHE PSYCHIATRIE

Raes, B.C.M., & Bakker, F.A.M. (red.)

De psychiatrie in het Nederlandse recht

Gouda Quint, Deventer 1999

213 pagina's, ISBN 90 387 0689 8, f 42,50

Dit boek is een pennenvrucht van vele vrienden en collega's, die door verdere rijping nog smaakvoller kan worden. De inhoudsopgave van dit boek betreft onder meer: de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (BOPZ), de Penitentiaire beginselenwet, het gevangeniswezen, de terbeschikkingstelling, alsmede het burgerlijk recht, het jeugdrecht en het bestuursrecht in hun relatie met de psychiatrie.

Het boek wordt gekenmerkt door klassieke indeling en brede stellingname: het is de bedoe-

ling dat het lang (drie of meer jaren) meekan als algemene inleiding voor de forensische psychiatrie. Bestemd voor (aanstaande) juristen, artsen en (forensisch) psychiaters en psychologen, voorziet het nu zeker in een behoefte. Ook is het boek al jarenlang bekend als 'naslagwerk voor juristen en gedragskundigen' (Woord vooraf...).

Het historische hoofdstuk is min of meer een voortzetting van het eerder, in samenwerking met Zeegers, geschreven verhaal. Mijns inziens is een kans gemist om de sociaal-historische aspecten van de terbeschikkingstelling (TBS) – centraal onderwerp in de forensische psychiatrie – er duidelijk in te verdisconteren. Hiermee bedoel ik dat verzuimd is de TBS (met haar context) te plaatsen binnen de sociaal-culturele omstandigheden in de tijd waarin opvallende natuurwetenschappelijke ontwikkelingen zich voordeden. Denk bijvoorbeeld aan de ontdekkingen van het stralingseffect van radium (het echtpaar Curie), en aan nieuwe inzichten binnen de schei- en natuurkunde (Van 't Hoff, Bohr, Einstein, en anderen), alsmede aan diverse economische en sociale ontwikkelingen (marxistisch-leninisme en nationaal-socialisme contra liberalisme en kapitalisme). Tevens had de interesse voor de relatie anatomie en crimineel gedrag (Lombroso) opgang gemaakt. Deze tegenstrijdige tendensen culmineerden namelijk in de belangstelling voor de bestudering van de *persoon* van de dader, vooral als reactie op en als tegenwicht voor het louter natuurwetenschappelijke, materiële en vaak deterministische paradigma in de geneeskunde van de voorafgaande periode. Tegen een dergelijke achtergrond konden behandeling, beveiliging van de maatschappij en vergelding (oplegging van straf en/of maatregel), als het ware hand in hand, in het kader van de humanisering van het strafrecht in Nederland wettelijk een plaats krijgen, in het begin van de twintigste eeuw (1925, het jaar waarin de TBS (toen: terbeschikkingstelling van de regering, TBR) wettelijk werd ingekaderd). Trouwens, een wat pakkender stijl zou de aantrekkelijkheid van dit hoofdstuk hebben kunnen verhogen.

De over het algemeen bondige, heldere stijl van de rest van het boek doet overigens verkwikkend aan. Ook filosofisch-antropologische noties, zoals vrijheid en verantwoordelijkheid, alsmede toerekeningsvatbaarheid, zijn toegankelijk. Voor de student verwacht je echter niet een dergelijke 'vogelvlucht'. Wellicht heeft de auteur zich moeten beperken. Dat brengt kennelijk met zich mee dat de argumentatie bij dit basale en toch eigenlijk als diepgaand bedoelde verhaal in zo'n nauw jasje wat al te (post)modern aandoet. 'Leve de filosofie!', denk ik dan, maar dan toch liever wel met een wat forsere aanloop en wat breder uitgemeten.

Het hoofdstuk over strafrechtelijk gedragskundig onderzoek is buitengemeen helder en praktisch. Het vermeldt evenwel niets over de psychologische rapportage pro justitia.

Hiermee is gelijk gezegd dat er in dit boek geen of weinig forensisch-psychologische aspecten worden behandeld. Ongetwijfeld is dit een verdedigbare keuze van de huidige redactie, die aldus de door voorgangers (Krul-Steketee & Zeegers) ingeslagen weg bewandelt. De tekst is globaal naar behoren geredigeerd, maakt af en toe een typisch juridische, vormelijke indruk, doch is voor gedragsdeskundigen redelijk te volgen. Het bestaan van een personen- en een zakenregister, naast een lijst gebruikte afkortingen, verheldert het bestuderen.

Prikkelende, wat uitdagende stellingen, ten aanzien van actuele en toekomstige ontwikkelingen in de forensische psychiatrie en psychologie – en bijvoorbeeld het verkeers(straf)recht – worden niet of amper gevonden. Het dynamische denken over de relatie maatschappij, recht en psychiatrie is evenwel een belangwekkende forensische activiteit. De lezer zal daarvoor, vrees ik, toch elders het een en ander van zijn gading moeten vinden. Als zo'n boek niet al bestaat (zie bijvoorbeeld het meer op grondslagenonderzoek gerichte *Psychiatrie, recht en de menselijke maat* van Antoine Mooij uit 1998), dan zou dit nog moeten worden geschreven. Wellicht een project voor de toekomst?

Hoewel bruikbaar voor studenten, heeft het boek als professioneel naslagwerk nog wat aanpassing (of aanvulling). Hopelijk zal in een volgende druk wat meer aandacht kunnen worden gegeven aan het rapporteren in al zijn facetten. Dat wil zeggen in de opsporingsfase (inclusief het door de officier van justitie gelaste gedragskundig onderzoek) en bij het gerechtelijk vooronderzoek. Daarbij komen problemen aan de orde zoals het beslissingsproces waarom, wanneer, hoe en met welke reikwijdte gedragskundig onderzoek kan worden verricht. Dit onderzoek kan zowel klinisch als ambulant, binnen zowel het justitiële als het vws-kader (Volksgezondheid, Welzijn en Sport) geschieden. Maar ook de zesjaarsverlengingsrapportage, waarin multidisciplinair onderzoek en contra-expertise elkaar steeds meer nodig hebben, hoort daarbij aan de orde te komen. Daarnaast moet specifiekere worden ingegaan op zorgaspecten. Zowel met TBS-behandeling als detentiebegeleiding en -behandeling, ook in hun onderlinge samenhang. De interactie tussen forensisch-psychiatrische diensten, reclassering, Pieter Baan Centrum en TBS-klinieken is van belang. Vooral voor het inzicht in de complexe problematiek, alsmede voor de opvang van TBS-gestelden (door bijvoorbeeld regionale netwerkcircuits). Forensische psychiatrie opereert immers in samenwerking met instanties van vws en Justitie. Zulks in lijn met hetgeen de maatschappij behoeft en uitdraagt!

REFERENTIE

Mooij, A. (1998). *Psychiatrie, recht en de menselijke maat*. Amsterdam:

Boom.

T. I. OEI